

1579/109/23/1

OSRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKOW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKOW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z Nr

14746

1. Obiekt **TWIERDZA KRAKÓW - GRUPA FORTOWA W WĘGRZCACH -
GŁÓWNY FORT PANCERNY 47 a „WĘGRZCE” - KOSZARY SZYJOWE**

2. Czas powstania
1892 - 1896

3. Miejscowość
Węgrzce

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

Elewacja koszar, w głębi kojec

4. Adres

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **krakowskie**

gmina **Zielonki**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1. VI. 1975 r.

województwo **krakowskie**

powiat **Kraków**

8. Właściciel i jego adres
**Sk. Państwa - Ministerstwo
Obrony Narodowej - Krakow-
ski Okręg Wojskowy, ul. Ra-
kowicka 29, Kraków.**

9. Użytkownik i jego adres

**Jednostka Wojskowa 2828
30 - 929 Kraków-Węgrzce**

10. Rejestr zabytków

Nr **A-29/m** data **18.07.2006**

autor zdjęć **Waldemar Brzoskwinia**
data wykonania **II, IV 1993**
miejsce przechowywania negatywów **u autora**

**Ściana zachodnia kojca-tradytora
/na piętrze pancerze dział kazamatowych/**

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Jak w karcie zbiorczej

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

KOSZARY SZYJOWE: główny budynek kazamatowy fortu, koncentrujący funkcje schronowe i bojowe /pozycje wież pancernych, wał piechoty, pozycje obrony zapola na stropodachu, kojec szyjowy sprzężony z tradytorem/, wstawiony od tyłu /pd./ w ziemny maszyn fortu.

Materiał i konstrukcja: Fundamenty niewidoczne, kamienne. Ściany konstrukcyjne z betonu fortecznego /monolityczny odlew/, wtórne ścianki działowe z pustaków i cegły, w elewacji wypełnienia ceglane zamykające komory; w oknach ramy stalowe z okiennicami pancernymi. Sklepienia o profilu łuku odcinkowego i stropodach - betonowe /monolityczny odlew wraz ze ścianami/, lokalnie fragmenty sklepień zastąpione stropami stalobetonowymi z kształownikami i blachy falistej, w tradytorze strop stalobetonowy z konstrukcją z dwuteowników i łupin stalowych. Nad tarasem wtórny dach drewniany na słupach z zastrzałami. Pokrycie dachu i stropodachu: papa, miejscami relikty pierwotnego pokrycia stropodachu blachą cynkową, Podłogi: wylewka cementowa, częściowo wtórnie lastriko, płytki PCV. Schody: główne w sieni, dwubiegowe, o stopniach kamiennych /wtórnie płytki lastriko/, boczne na skrzydłach, zabiegowe, o stopniach kamiennych; zewnętrzne na tarasie betonowe. Otwory okien i drzwi przesklepione /łuk odcinkowy/ i rozglifione, w elewacji ze starannie wykonanymi nadprożami ceglanymi; w komorach III kdg. i furtach na taras o proporcjach leżącego prostokąta. W stropodachu - wieże pancerne, w tradytorze nisze pancerne /staliwne/. przy kojcu i obok niego strzelnice o profilu przeciwykoszetowym z tarczami pancernymi. Za ścianą narażoną kamienny materiał detonacyjny, Kamienne oprawy elementów pancernych /bloki granitowe/, kamienne /z ciosów/, zwieńczone betonem mury oporowe masywu fortu.

Rzuty: poszczególnych kondygnacji częściowo nie pokrywają się..I kondygnacja: zbliżony do prostokąta ze ściętym narożnikiem pd.-zachodnim, przy którym trapezowaty występ kojca szyjowego; od pn. przy ścianie narażonej na skrzydłach dwa U-kształtne występy pionów komunikacyjnych oraz centralnie prostokątny występ z wlotem do poterny. Dwutraktowy: z przyległym do elewacji szyjowej traktem komór załogi, rozdzielonych skrzydłowymi korytarzykami i sienią przy osi, które łączą się z traktem korytarza zbiorczego, skąd wejścia do skrzydłowych pionów schodowych i do poterny /zamurowane wtórnie/. II kondygnacja: trzytraktowa; powtarza rzut parteru w obu jego traktach z odmiennym, prostokątnym, wykręglonym na krawędziach, rzutem przybudówki tradytora, nadstawionego na kojcu szyjowym; trzeci trakt przylega do korytarza zbiorczego od północy w linii skrzydłowych pionów schodowych /trakt komór magazynowych/. III kondygnacja: dwutraktowa z traktem korytarza zbiorczego i traktem plecowych komór magazynowych, porozdzielanych studniami wież pancernych; od południa ku szyi otwarty taras, wtórnie zadaszony, połączony z korytarzem wybieżniami i okienkami wentylacyjnymi .

Bryła: z trzech stron obsypana ziemią w pełnej wysokości. Trzykondygnacyjna + dwa pomieszczenia podziemne/cysterna, ob. szambo przed wejściem do poterny i szambo na prawym - wsch. - skrzydle/. C.d. - na wkładce.

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 8000 m³ + poddasze 1800 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 2100 m² + poddasze/taras 600 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>bomboodporny blok bojowy, załogowy, magazynowy fortu</p>	<p>17. Użytkowanie obecne magazyny, warsztaty, klub żołnierski, kotłownia - część nie użytkowana.</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Jak w karcie zbiorczej</p>	<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania średni, stan konstrukcji dobry.</p> <p><u>Fundamenty</u>: niewidoczne, zapewne stan dobry. <u>Ściany zewnętrzne</u>: stan dobry, elewacja pld. przemalowana, dwa okna parteru wtórnie rozkute /bramy/, większość otworów kojca-tradytora zamurowana. <u>Ściany wewnętrzne</u>: stan dobry, wtórne przekucia w komorach załogi parteru /wschodnich i na lewo od sieni/, wtórne ściany działowe we wschodniej komorze parteru i w korytarzach na wszystkich kdg. <u>Sklepienia</u>: stan dobry, znaczne zawigocenia po stronie wschodniej na III kdg. <u>Stropy</u>: dobry, w tradytorze zakonserwowane, pozostałe nieznacznie skorodowane. <u>Wnętrza</u>: wtórne podziały części wewnątrz /komory parteru i korytarze j.w./ wtórne bielenie i malowanie, w części wtórne posadzki, drzwi wewnętrzne wymienione. <u>Stropodach</u>: stan średnio dobry, zawilgocenie w części wschodniej, uszkodzenia schodów na tarasie - infiltracja wód opadowych przez wschodnie wieże pancerne; konstrukcja nie stwarza zagrożeń. <u>Konstrukcja dachu</u>: stan dobry. <u>Pokrycie dachu</u> lokalnie dziurawe. <u>Wyposażenie</u>: 12 wież pancernych bez uzbrojenia i osprzętu, od zewnątrz smołowane, część kryta papą, od wewnątrz 2 zakonserwowane, pozostałe z powierzchniową korozją. 2 nisze pancerne tradyтора zakonserwowane. 23 komplety okiennic pancernych zakonserwowane. Główna furta pancerna zakonserwowana, 3 furty pancerne na tarasie uszkodzone, powierzchniowa korozja. 4 kraty nadświetli wejść na schody zabiegowe. Liczne kratki i żaluzje otworów wentylacyjnych. Część mechanizmu windy amunicyjnej w szybie przy schodach dwubiegowych - skorodowany. 2 drabinki do wież obserwacyjnych. Tarce pancerne w strzelnicach broni lekkiej kojca-tradytora - skorodowane. <u>Instalacje</u>: przewody wentylacyjne i kominowe zachowane, stan instalacji odwodnienia nie rozeznany, kanalizacyjna wymieniona /cysterna podziemna adaptowana na szambo/; elektryczna, wodna, centralnego ogrzewania - wtórnie wprowadzone.</p>		
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Opracować etapowy program konserwatorski, realizowany poczynając od zabezpieczeń, w tym: naprawa pokrycia dachu i stropodachu, zabezpieczenie wież pancernych przed opadami - wykonanie replik oryginalnych kołpaków blaszanych, przegląd i ew. udrożnienie instalacji odwadniania, stopniowa konserwacja elementów pancernych.</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Jak w karcie zbiorczej

22. Bibliografia

Jak w karcie zbiorczej

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne Rysunki sporządzono wg planów archiwalnych z unaczęśnieniem na miejscu. Część pomieszczeń niedostępna /obiekt wojskowy/.

Zachowany detal wyposażenia wyjątkowo cenny. 4 wieże moździerzy i 2 wieże haubic - jedyne zachowane egzemplarze tych typów. Wieże moździerzy 15 cm., sygnowane od "K 1" do "K 4 / E. SKODA PILSEN 1892" prawdopodobnie były pierwszymi wyprodukowanymi seryjnie egzemplarzami tego typu /niską numerację mają też pozostałe/.

25. Wypełnił **Waldemar Brzoskwinia**
Jadwiga Środulska-Wielgus

.....
imię i nazwisko

data 30 V 1993

26. Sprawdził

.....
imię i nazwisko

data

27. Załączniki

5 wkładek

1. Miejscowość Węgrzce	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Tw. Kraków - gr. fortowa Węgrzce - fort 47a - KOSZARY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) TEKST /od. pkt 13/, kojec-tradytor - rys.
----------------------------------	--	--

C.d. pkt 13 OPIS: Forma zbliżona do zestawów zmiennych w rzutach prostopadłościanów o wyokrąglonych krawędziach. Skomplikowana forma stropodachu z wieżami pancernymi, profilowanego w betonie dla odpływu wód opadowych, ustawienia wież pancernych, przedpiersia dla piechoty, schodów z tarasu do ławki strzeleckiej. Na lewym /zach./ skrzydle dwukondygnacyjna przybudówka kojca-tradytora w szyi; o obłych krawędziach bryły ze stropodachem o ukształtowanych kilkustopniowych spadkach.

Elewacja: jedyna widoczna od południa, czternastoosiowa - skrajna zachodnia oś strzelnic oddzielona od pozostałych bryłą kojca-tradytora - dwukondygnacyjna. Rozstaw osi nierównomierny - zależny od szerokości przyległych do osi wewnątrz /komory, korytarze/. Betonowa z ceglanyimi wypełnieniami w osiach pomieszczeń, od góry zamknięta murem betonowym na poziomie tarasu z linią strzelnic w koronie. W centrum mała brama pancerna z dwuskrzydłowymi płytowymi wrotami ze strzelnicami, w oknach dwuskrzydłowe okiennice pancerne ze strzelnicami. Otwory okien i bramy przesklepione /łuk odcinkowy/, rozglifione /prócz bramy/ - w parterze na prawym /wsch./ skrzydle dwa okna rozkute do rozmiarów wejść. Przedłużenia elewacji poza budynek w postaci kamiennych murów oporowych masywu fortu /bloki kamienne/ lekko odchylone od pionu, z betonowym zwieńczeniem, w którym kilka strzelnic obrony zapola; na zwieńczeniu relikty malowania maskującego w przenikających się barwach żółtoochrowej i brązowej. Elewacje tradyтора betonowe z zamurowanymi w większości otworami strzelnic i reflektorów - od strony zachodniej uskok pomiędzy kondygnacjami, nad nim w licu tarcze pancerne dział kazamatowych oprawione w bloki kamienne. Lewy /zach./ mur oprowy ze skrajną osią strzelnic przełamany w osi zachodniej Ściany kojca-tradytora.

Wnętrze: Komory załogi na I i II kondygnacji doświetlone dużymi oknami w elewacji, sklepienie /łuk odcinkowy/; wysokość sklepień II kdg. zmniejsza się ku elewacji. Ślepe komory magazynowe plecowe na II i III kdg. sklepienie /łuk odcinkowy/, na II kdg. lokalnie stropy stalobetonowe. Na III kdg. izby pogotowia piechoty, część w postaci wnęk pod schodami na tarasie, oraz studnie wież pancernych /artyleryjskich w trakcie plecowym, obserwacyjnych nad korytarzem. Piony wind amunicyjnych: główny u zbiegu sieni i korytarza zbiorczego przez trzy kondygnacje /wtórnie zamknięty/, drugi we wnęcie w korytarzu przy schodach dwubiegowych z sieni, łączy I i II kdg.; dwa piony pomocnicze we wnękach w korytarzu w pobliżu klatek schodów zabiegowych na skrzydłach, łączy II i III kdg.

Wyposażenie w znacznym stopniu zachowane. 12 wież pancernych: 2 dla armat 8 cm., 2 dla haubic 15 cm, 4 dla moździerzy 15 cm., 4 obserwacyjne; skład kompletu elementów każdej wieży: obrotowa czasza pancerna z otworem na działo, dwuczęściowy przedpancerz na studni wieży, sklepienie pancerne nad dojściem do wieży. 2 niższe pancerne dział kazamatowych w tradytorze. Okiennice pancerne w oknach. Wejściowa brama pancerna, fragmenty furt pancernych z III kdg na taras. Kratki i żaluzje w otworach wentylacyjnych wewnątrz. Na II kdg. we wnęcie windy amunicyjnej przy schodach z sieni znaczna część mechanizmu windy z kołami szprychowymi. Stolarka w oknach - okna skrzynkowe ośmiokwaterowe.

Instalacje: Oryginalna wentylacja grawitacyjna: otwory w elewacji na poziomach okien, wewnątrz w ścianie pd. i w sklepieniach, duże otwory od pd. na III kdg. Odwadniania burzowego: kanały za ścianą narażoną, pod budynkiem, wzdłuż elewacji. Kanalizacyjna: szambo na prawym skrzydle, inne elementy wtórne. Wodna i elektryczna oraz ogrzewania - wtórne.

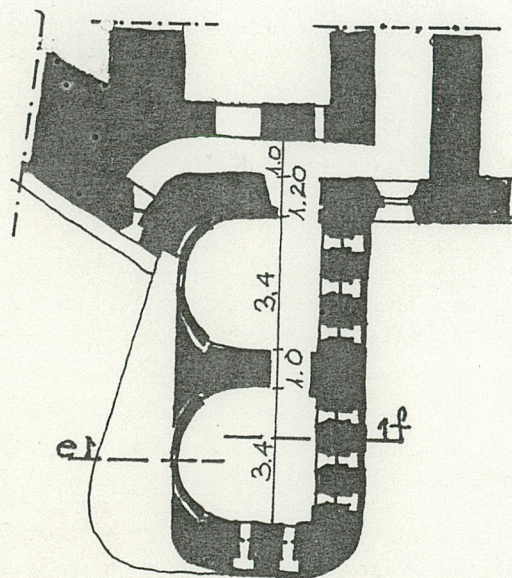
Wzór ODZ 1978 r.

Wkładkę założył: Waldemar Brzoskwinia, 30 V 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: -

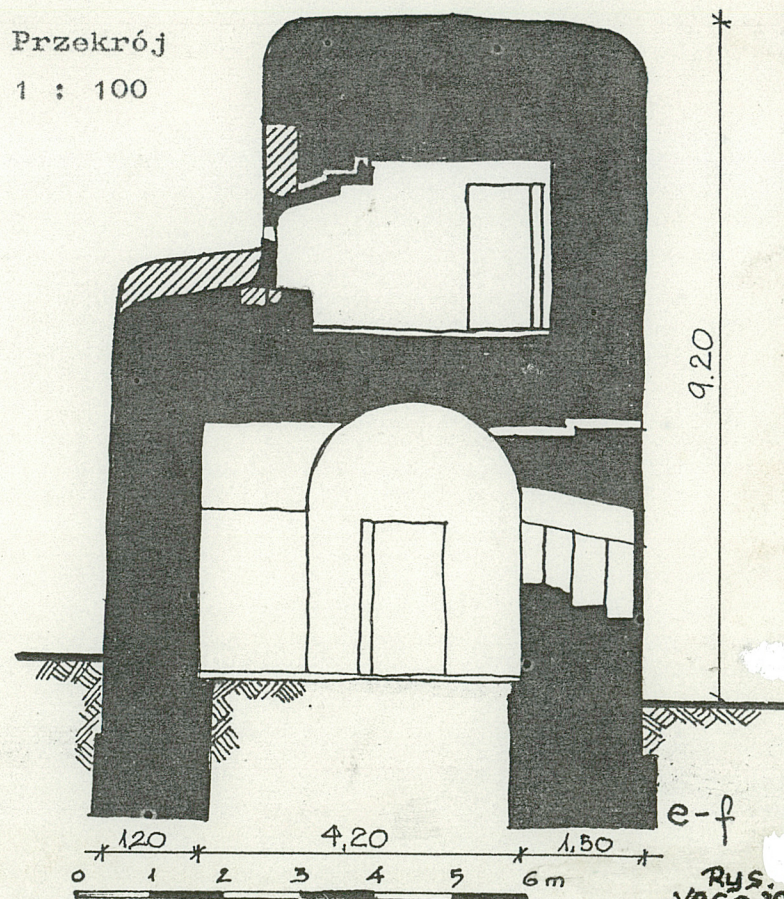
KOJEC SZYJOWY - TRADYTOR

Rzut II kondygnacji
/tradystor/ 1 : 200

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

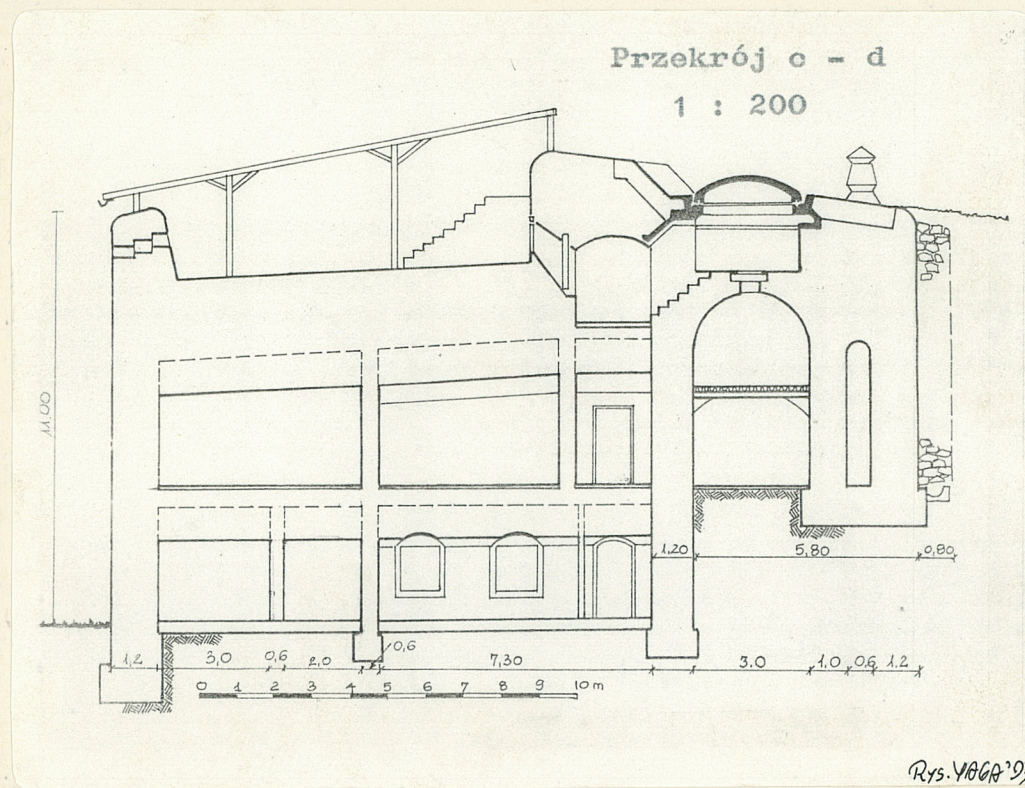
Przekrój
1 : 100

1.20 4.20 1.50
0 1 2 3 4 5 6m

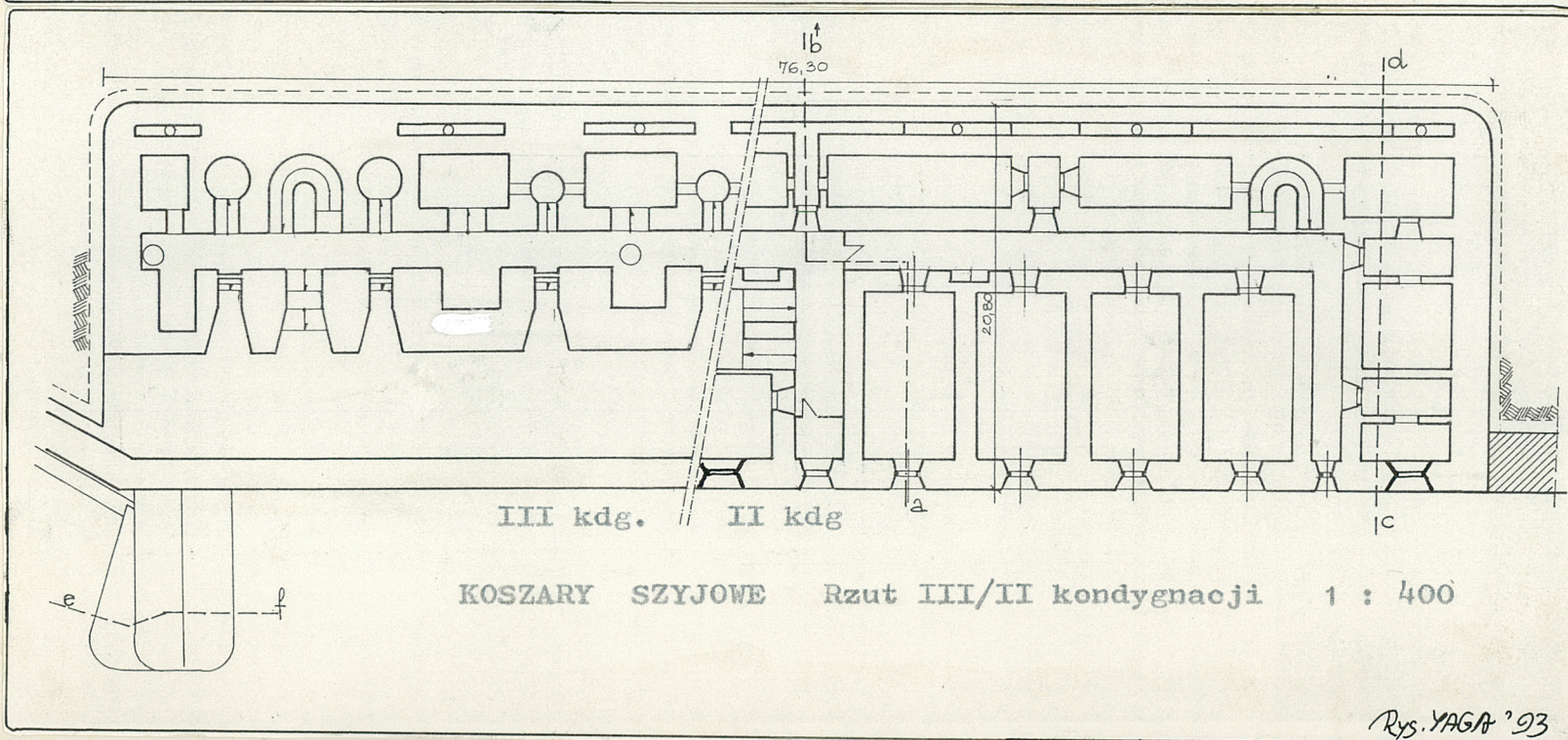
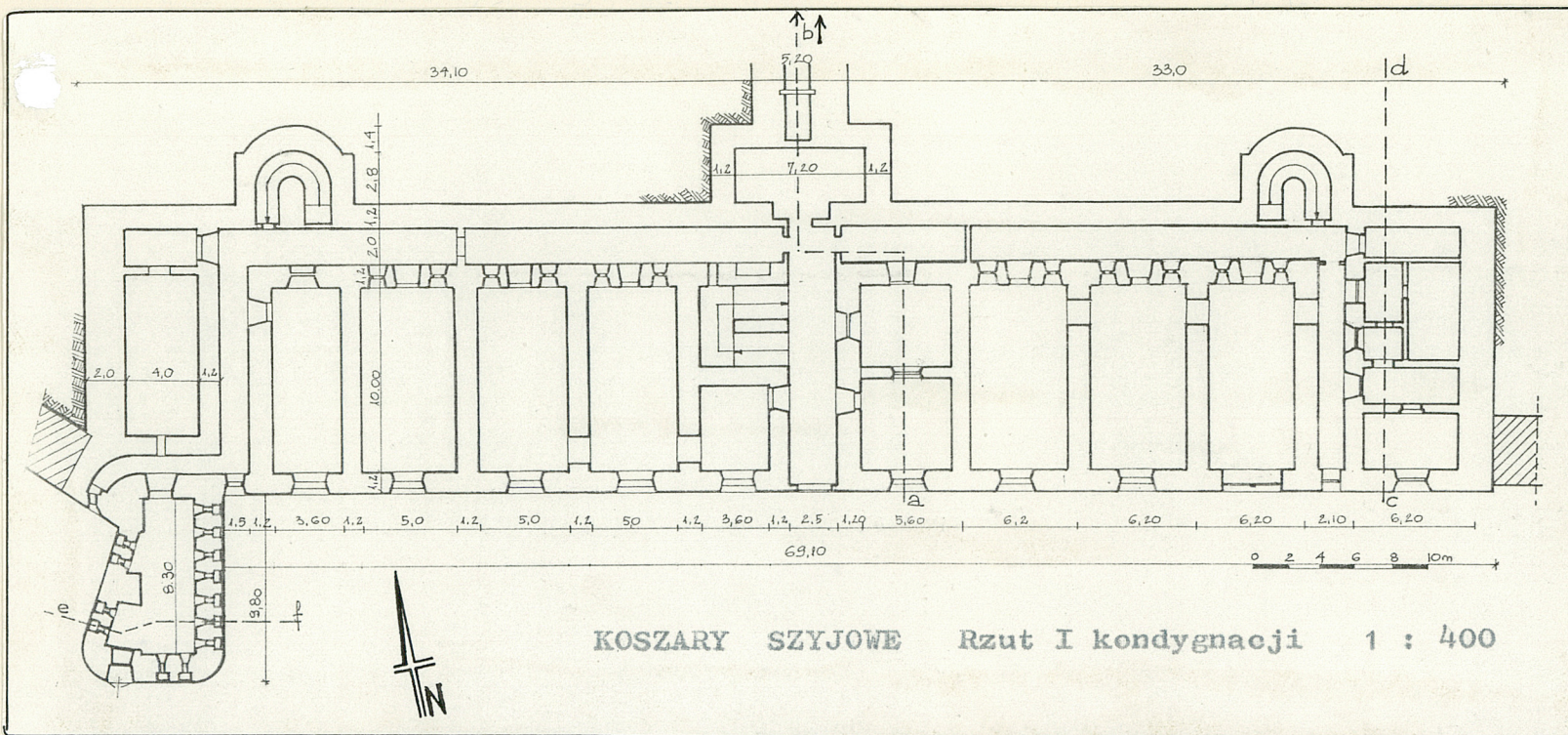
RYS.
YAGA '93

1. Miejscowość Węgrzce	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Tw. Kraków - gm. Fortowa Węgrzce - fort 47a - KOSZARY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Rzuty i przekrój
----------------------------------	--	---

Wkładkę założył: Jadwiga Środulska-Wielgus
(imię, nazwisko, data) **30 V 1993**

Miejsce przechowywania negatywów: _____

1. Miejscowość

Węgrzoe

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

gr.fort.Węgrzoe - fort panc.
47a"Węgrzoe" - KOSZARY SZYJ.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

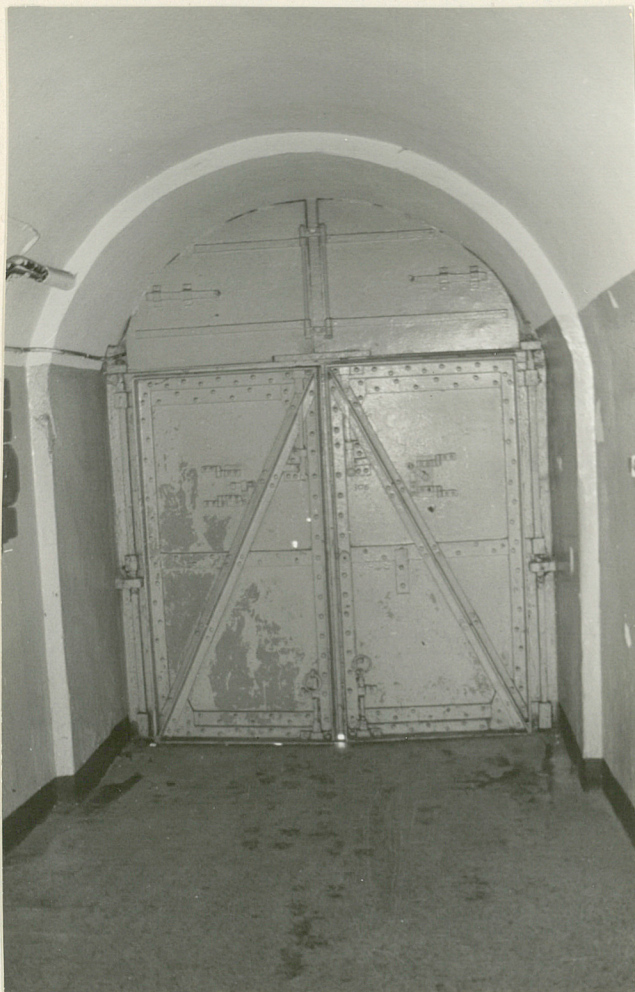
Stropodach - wał piechoty

Stropodach - wieże pancerne

Wkładkę założył: Waldemar Brzoskwinia, 30 V 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Główna furta pancerna

Główne schody

Korytarz II kondygnacji

1. Miejscowość

Węgrzce

2. Obiekt (nazwa jak w karcie Tw. Kraków
gr.fort.Węgrzce - fort panc.
47a"Węgrzce" - KOSZARY SZYJ.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

Komora magazynowa III kondygnacji

Skrzydłowe schody zabiegowe /zach./

Wkładkę założył: Waldemar Brzoskwinia, 30 V 1993
(imię, nazwisko, data)

u autora

Miejsce przechowywania negatywów:

Wnętrza wież pancernych:
 ← moździerza i obserwacyjnej →

← Nisza pancerna w tradytorze.

1. Miejscowość

Węgrzce

2. Obiekt (nazwa jak w karcie) **Tw. Kraków
gr.fort.Węgrzce - fort pano.
47a "Węgrzce" - KOSZARY SZYJ.**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

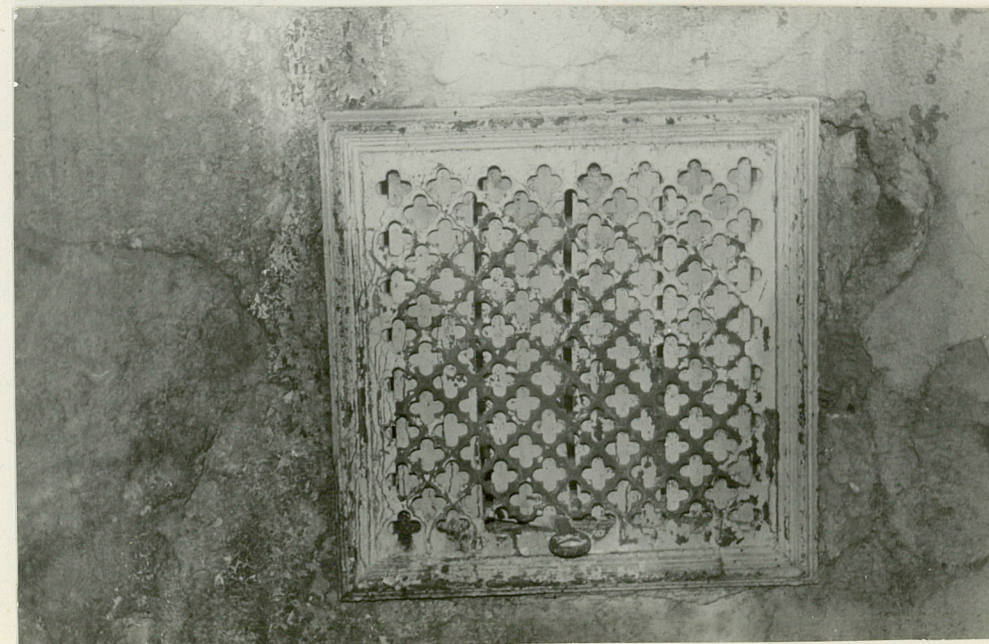
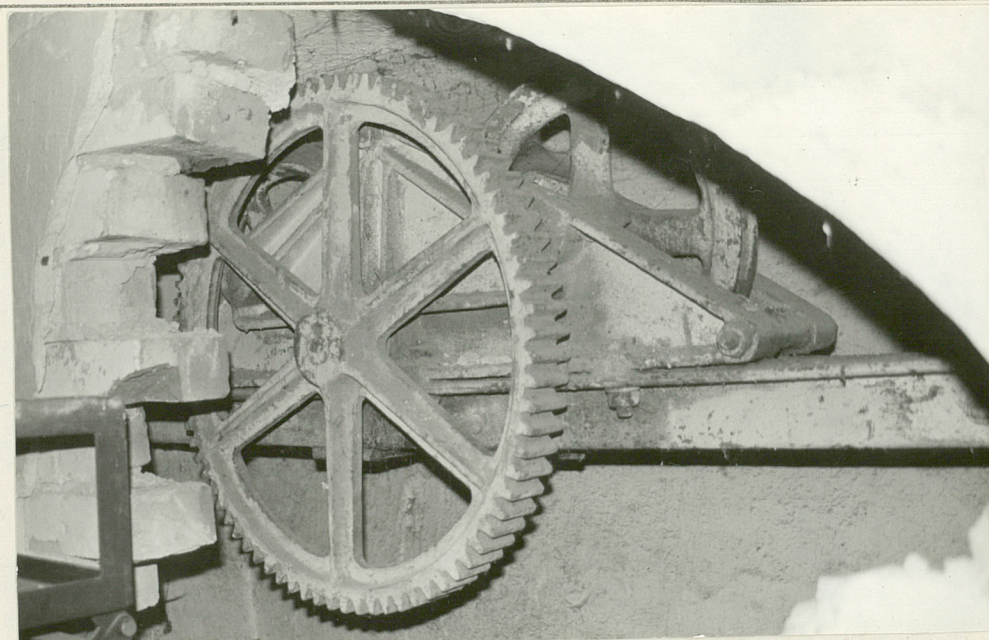
Z lewej:

okiennica
pancerna

Z prawej:

mechanizm windy
amunicyjnej na
II kondygnacji

Otwór wentyla-
cyjny z kratką
i żaluzją na II
kondygnacji

Wkładkę założył: Waldemar Brzodkwinia, 30 V 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: u autora